

GUIA D'APRENENTATGE

INFERMERIA CLÍNICA II

1. Fitxa descriptiva

TITULACIÓ: Grau en Infermeria

MATÈRIA: Ciències de la Salut

TIPUS: Formació Obligatoria

CODI - ASSIGNATURA: G301-Infermeria Clínica II

IDIOMA D'IMPARTICIÓ:

CATALÀ i CASTELLÀ - Classes

CATALÀ, CASTELLÀ - Recursos i materials

ANY ACADÈMIC: 2023-2024

SEMESTRE: Tercer curs

GRUP: Matí/Tarda

2. Professorat

Responsable de l'assignatura:

Jaime Carballado Pulido. jaime.carballado@sjd.edu.es. Professor i Coordinador. Infermer, especialista en pacient crític d'urgències i emergències. Instructor en Suport Vital Bàsic, Suport Vital Immediat i Suport Vital Avançat. Instructor en simulació. Certificat en model Bridge de models comunicatius.

Professorat:

Sr. Jose Antonio Cano. Infermer. Especialista i supervisor de l'àrea de crítics de l'Hospital de Sant Joan de Déu

Sra. Nidia Suárez. Infermera. Especialista en pacient crític en Unitat de Cures Intensives.

3. Prerequisits

Aquesta assignatura no té prerequisits, Important, tenir els coneixements integrats de les assignatures de Anatomia, Fisiologia, Fisiopatologia, Infermeria Clínica I i Farmacologia

4. Objectius

Identificar, analitzar i prendre decisions davant de les alteracions de salut, valoració i cures d'infermeria a la persona atesa en situacions de complexitat, en unitats d'urgències i cures intensives

5. Crèdits

Aquesta assignatura anual té 9 crèdits ECTS (4.5 primer semestre + 4.5 segon semestre).

Cada ECTS equival a 25 hores de dedicació de l'estudiant. 25 hores x 9 crèdits = 225 hores de dedicació

2.25 crèdits corresponent a la teoria

2.7 crèdits corresponent a treball dirigit

4.05 crèdits corresponent a treball autònom

6. Blocs temàtics i organització dels continguts

CINQUÈ SEMESTRE:

Assistència a les persones amb patologies que afectin a la A, B i C

Professors: Sr. Jaime Carballedo, Sra. Nidia Suárez

Tema 1.

- Introducció i treball de la valoració estandarditzada XABCDEF. Aprofundir a la intervenció primària al model d'avaluació estandarditzada XABCDEF.
-

Introducció a les Unitats especialitzades en l'atenció del malalt crític :

- Unitat de Cures Intensives.
- Servei d'urgències

Tema 2.

- Intervenció secundària a la valuació estandarditzada a la lletra A.
- Urgències: Aïllament de la via aèria en situació d'urgència. Formació amb els diferents dispositius d'aïllament de la via aèria.. Seqüència ràpida d'intubació.
- UCI:
 - Control i cures del pacient portador de T.E.T..
 - Cures d'infermeria al pacient traqueostomitzat

Tema 3.

- Intervenció secundària a la lletra B. Anàlisi de la respiració i presa de decisions en base als signes i símptomes que presenti la persona afectada.
- Urgències:
 - Intervenció d'urgències a les patologies respiratòries més freqüents, tractament i cures d'infermeria.
- UCI:
 - Ventilació mecànica invasiva. Tipus de ventiladors. Paràmetres. Atenció d'infermeria al malalt amb ventilació mecànica. "Weaning.
 - Ventilació mecànica no invasiva. Paràmetres. Atenció d'infermeria al malalt amb VMNI.

Tema 4.

- Intervenció secundària a la lletra C. Anàlisi de la circulació i presa de decisions en base als signes i símptomes que presenti la persona afectada.
- Urgències:
 - Accessos vasculars perifèrics. Vies centrals d'accés perifèric.
 - Monitorització no invasiva
 - Utilitatge. Actuació específica d'infermeria en aquest Servei
 - Intervenció d'urgències a les patologies cardíaques més freqüents, tractament i cures d'infermeria.
 - Xoc . Definició. Tipus. Manifestacions clíniques. Tractament. Cures d'infermeria al malalt en situació de xoc.
 - Valoració dels pacients amb trastorns de l'eliminació urinària. Proves complementàries exploratòries.

- Infeccions nefro-urològiques.
 - Pielonefritis. Manifestacions clíniques. Diagnòstic i tractament. Cures d'Infermeria.
 - Cistitis. . Manifestacions clíniques. Diagnòstic i tractament. Cures d'Infermeria.
- Insuficiència renal aguda
- Síndromes obstructives urinaris.
 - Hidronefrosi. Urolitiasi.
 - Manifestacions clíniques, complicacions potencials i tractament. Cures d'infermeria.
 - Drenatge suprapúbic i rentat vesical. Atenció d'infermeria.
- UCI:
 - Monitorització invasiva. Utilatge. Actuació específica d'infermeria en aquest servei.
 - Vies centrals específiques.
 - Trastorns hidroelectrolítics:
 - Distribució dels líquids i electròlits en l'organisme.
 - Factors que alteren l'equilibri electrolític.
 - Balanç hídric. Atenció d'infermeria.

SISÈ SEMESTRE:

Assistència a les persones amb patologies que afectin a la D, E i F

Professors: Sr. Jaime Carballado, Sra. Nidia Suárez i Jose A. Cano

Tema 5.

- Intervenció secundària a la lletra D. Anàlisi neurològic i presa de decisions en base als signes i símptomes que presenti la persona afectada.
- Urgències:
 - Introducció Recordatori anatòmic. El SNC i SNP.
- Valoració neurològica
- Motricitat. Sensibilitat. Reflexes. Parells cranials.
 - Proves complementàries exploratòries
 - Examen del líquid cefalorraquidi. T.A.C.. Mielografia. E.E.G, Ressonància magnètica.
 -

- Cefalea.
 - Concepte, causes, manifestacions clíniques. Tractament. Atenció d'infermeria.
 - Infeccions del sistema nerviós central.
 - Meningitis. Encefalitis. Concepte, causes, manifestacions clíniques. Tractament. Atenció d'infermeria.
- Malalties convulsives
 - Epilèpsia. Concepte. Classificació. Manifestacions clíniques. Tractament. Atenció d'infermeria.
- Malalties vasculars
 - Causes. Manifestacions clíniques. Atenció d'infermeria.. Isquèmia cerebral transitòria. Infart cerebral. Hemorràgia intracerebral i Hemorràgia subaracnoidea. Concepte. Causes. Manifestacions clíniques. Tractament. Atenció d'infermeria.
- Lesions medul·lars.
 - Causes. Síndrome d'afectació medul·lar. Manifestacions clíniques. Tractament. Atenció d'infermeria.
- Intoxicacions .
 - Vies d'intoxicació. Intervencions infermeres.
- Alteracions del pàncrees endocrí:
 - Diabetis Mellitus. Definició. Classificació. Etiologia. Fisiopatologia. Manifestacions clíniques. Diagnòstic.
 - Complicacions potencials i evolució.
 - Complicacions potencials agudes: Cetoacidosi diabètica. Hipoglucèmies.
 - Coma hiperglucèmic, hiperosmolar. Etiologia. Signes i símptomes i tractament i cures en cada cas.
- UCI:
- Malalt en coma
 - Concepte de coma. Etiologia. Valoració del grau de coma. Atenció d'infermeria.

Tema 6.

- Intervenció secundària a la lletra E. Anàlisi durant l'exposició total i pressa de decisions en base als signes i símptomes que presenti la persona afectada.
- Urgències:
 - Malalt gran cremat.
 - Atenció d'urgència al malalt gran cremat.
 - Cures d'infermeria.
 -

- Tractament de les fractures, esquinços i luxacions.
 - Tipus d'embenats. Fèrules. Immobilitzacions. Guixos.
 - Cures d'infermeria.
- Malalt politraumatitzat.
 - Atenció inicial al pacient politraumatitzat. Concepte
 - El ABCDE Valoració primària Valoració secundària
 - El codi PPT
 - Prioritats en l'atenció del pacient politraumatitzat.
 - Atenció d'infermeria.
- UCI:
 - Traumatisme cranial greu.
 - Monitorització de la Pressió intracraneal (PIC)
 - Atenció d'infermeria.

Tema 7.

- Intervenció secundària a la lletra F. Comunicació efectiva amb la Família. Treball de les habilitats no tècniques
 - Bridge® es una eina psicomètrica que ajuda a descobrir l'estil relacional de les persones. Tots som diferents, tenim la nostra d'expressar-nos, i ens agrada -o ens connecta- una determinada comunicació.

Bridge explora d'una manera simple i intuïtiva els diferents estils relacionals, per facilitar relacions interpersonals.

7. Enfocament metodològic

TIPOLOGIA	OBJECTIUS	ACTIVITATS	% TEMPS PREVIST
-----------	-----------	------------	-----------------------

Presencial (a l'aula)	Reconèixer i identificar signes i símptomes de les situacions almalalt crític. Treballar l'assistència, tractament i el cuidatge de les persones que es troben en aquesta situació	Sessions expositives per explicar els conceptes bàsics. Ús d'aula inversa, habilitats de raonament. Seminaris amb activitats per entendre els patrons funcionals de sistemes i aparells	2.25 crèdits, 25% del total
Dirigit (fora de l'aula)	Resolució de problemes clínics i aprenentatge basat en la pràctica	Lectures i treballs dirigits	2.7 crèdits, 30% del total
Autònom (fora de l'aula)	Capacitat i millora de la planificació del estudi autònom	Estudi dels continguts treballats a classe i lectures complementàries	4.05 crèdits, 45% del total

8. Competències

Generals:

- Compromís ètic (capacitat crítica i autocrítica / capacitat de mostrar actituds coherents amb les concepcions ètiques i deontològiques).
- Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat (capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica / capacitat de presa de decisions i adaptació a noves situacions).
- Capacitat comunicativa (capacitat de comprendre i expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i una tercera llengua, dominant el llenguatge especialitzat / capacitat de buscar, utilitzar i integrar la informació).

- Capacitat creativa i emprenedora (capacitat de formular, dissenyar projectes / capacitat de buscar i integrar nous coneixements i actituds).
- Sostenibilitat (capacitat de valorar l'impacte social i mediambiental d'actuacions en el seu àmbit / capacitat de manifestar visions integrades i sistemàtiques).
- Treball en equip (capacitat de col·laborar amb altres i de contribuir a un projecte comú / capacitat de col·laborar en equips interdisciplinaris i en equips multiculturals).

Específiques:

Desenvolupament professional. 3.7.- Utilitzar la pràctica reflexiva per identificar les pròpies capacitats i limitacions professionals i cercar el recolzament apropiat. 3.8.- Aprofitar les oportunitats d'aprendre amb altres persones que contribueixen a l'atenció de salut.

Prestació i gestió de cures. 2.1.- Prestació de cures. 2.1.1.- Valoració. 2.1.1.1.- Utilitzar un marc de valoració basat en l'evidència per recollir dades sobre la salut física, mental i aspectes socio-culturals de la persona i grup. 2.1.1.2.- Analitzar, interpretar i documentar les dades obtingudes.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Prestació de cures. 2.1.2.- Planificació. 2.1.2.1.- Establir prioritats per les cures en col·laboració amb la persona i grups. 2.1.2.2.- Identificar els resultats previstos i el temps per assolir-los en col·laboració amb la persona i grup. 2.1.2.3.- Revisar i documentar el pla de cures amb col·laboració de la persona i grup. 2.1.2.4.- Assegurar la continuïtat de les cures per assolir els objectius.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Prestació de cures. 2.1.3.- Execució. 2.1.3.1.- Aplicar de forma efectiva d'acord al pla establert, les cures infermeres a la persona i grup. 2.1.3.2.- Respondre amb efectivitat a situacions imprevistes o ràpidament canviants. 2.1.3.3.- Educar la persona i grup per promoure l'autonomia i el control sobre la seva salut. 2.1.3.4.- Utilitzar els recursos de forma efectiva i eficient per promoure cures infermeres d'excel·lència.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Prestació de cures. 2.1.4.- Avaluació. 2.1.4.1.- Avaluar els progressos realitzats per la consecució dels resultats previstos en col·laboració de la persona i grup. 2.1.4.2.- Documentar i utilitzar els resultats de l'avaluació per a modificar el pla de cures.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Prestació de cures. 2.1.5.- Comunicació terapèutica i relacions interpersonals. 2.1.5.1.- Establir, desenvolupar, mantenir i finalitzar apropiadament la relació terapèutica. 2.1.5.2.- Comunicar-se eficaçment amb la persona i grup per facilitar la prestació de les cures. 2.1.5.3.- Utilitzar estratègies apropiades per promoure l'autoestima, dignitat i benestar de la persona i grup. 2.1.5.4.- Afavorir i recolzar a la persona i grup en la presa de decisions.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Gestió de cures. 2.2.1.- Entorn segur. 2.2.1.1.- Facilitar un entorn físic, psicosocial, cultural i espiritual que promogui la seguretat de la persona i grup.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Gestió de cures. 2.2.2.- Pràctica interdisciplinària. 2.2.2.1.-

Col·laborar amb l'equip interdisciplinari de salut per proporcionar cures infermeres integrals.

2.2.2.2.- Facilitar la coordinació de les cures per la consecució dels resultats de salut esperats.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Gestió de cures. 2.2.3.- Delegació i supervisió. 2.2.3.1.- Dirigir, supervisar i avaluar les cures delegades per assegurar que es realitzen de forma segura i efectiva. 2.2.3.2.- Delegar a altres persones aspectes de les cures d'acord amb la seva competència.

2.- Prestació i gestió de cures. 2.1.- Gestió de cures. 2.2.4.- Organització de les cures. 2.2.4.1.- Coordinar, utilitzar i gestionar de forma eficaç i eficient els recursos materials i humans. 2.2.4.2.- Fomentar, gestionar i avaluar la introducció d'innovacions i canvis en la pràctica infermera i en l'organització de les cures. 2.2.4.3.- Integrar en la pràctica els protocols i pautes organitzatives i els estàndars professionals.

3.- Desenvolupament professional. 3.5.- Contribuir activament al desenvolupament professional continuat per millorar la pràctica infermera. 3.6.- Contribuir al desenvolupament professional d'altres membres de l'equip de salut.

9. Resultats aprenentatge

Referits a coneixements

- Reconèixer les causes, manifestacions clíniques, procediments diagnòstics, complicacions i tractament de les principals patologies dels aparells i sistemes corporals.
- Reconèixer les proves radiodiagnòstiques i d'imatge relacionades amb les principals patologies dels aparells i sistemes corporals.
- Identificar les diferents tècniques / procediments relacionats amb els tractaments de les patologies estudiades i les cures infermeres associades a les mateixes, i ser capaç de realitzar els procediments en situacions simulades i d'acord a les pautes estandaritzades establertes.
- Planificar, de manera integral, les cures infermeres que requereixen les persones amb trastorns de salut i les seves famílies, tant en l'eix autònom com en el rol de col·laboració.

Referits a habilitats , destreses

- Identificació, planificació i resolució de situacions clíniques amb problemes de salut, mitjançant casos
- Adquirir destresa en la resolució de casos que presenten trastorns hidroelectrolític.
- Identificar les principals àrees d'intervenció que formaran part del tractament infermer per a cada trastorn.

- Identificar les complicacions derivades de la malaltia, els tractaments i les proves diagnòstiques i procediments terapèutics.

Referents a actituds, valors i normes

- Promoure i reforçar la capacitat d'anàlisi i pensament crític en la resolució dels casos
- Argumentació i justificació de les decisions a l'hora de determinar les cures que cal donar a la persona amb alteracions de salut
- Mostrar una actitud reflexiva en la resolució dels casos i treballs realitzats
- Mostrar respecte amb el professorat i amb els companys i companyes de classe.

10. Avaluació (com avaluarem que ho han après)

Avaluació contínua

L'avaluació contínua és una opció del procés d'ensenyament-aprenentatge en el que l'estudiant incorpora les millores de les activitats anteriors, i vetlla per utilitzar les millors maneres de gestionar el temps, optimitzar l'estudi i assegurar l'autenticitat i originalitat de les activitats que realitza. Aquest procés d'avaluació, permet que el professorat pugui fer un bon seguiment del procés d'aprenentatge dels estudiants a l'assignatura.

L'avaluació contínua permet a l'estudiant i als professors/es recollir i valorar les evidències que li permeten reconèixer com va incorporant els resultats d'aprenentatge esperats a l'assignatura, en els treballs i proves que entrega durant el semestre/curs.

L'avaluació està constituïda per una sèrie d'activitats (tipus test, preguntes curtes, elaboració de mapes mentals, resolució de problemes, casos o reptes, etc..., i treballs d'anàlisi, o síntesi) que el professorat va indicant i que l'estudiant resol, de forma individual o en equip.

Cada assignatura té unes hores de dedicació al treball presencial, també al treball dirigit i al treball autònom. Al llarg de l'assignatura s'avaluen proves tant de la part presencial (sessions plenàries, seminaris, habilitats clíniques, ABPs, estudis de casos, simulacions,...) com del treball dirigit (foros, debats, treballs, tutories,...). Les dues parts estan interrelacionades per aconseguir treballar els resultats esperats de l'assignatura. A més, l'estudiant realitzarà alguna prova d'avaluació de coneixements al final de l'assignatura i/o del semestre.

El conjunt de totes les activitats d'avaluació s'agruparan en els blocs avaluatius que es detallen a la taula següent juntament amb la seva ponderació a la nota final de l'assignatura.

Bloc avaluatiu	Descripció	AVALUACIÓ CONTINUADA % de la nota final	AVALUACIÓ ÚNICA* % de la nota final
Bloc avaluatiu 1	5 seminaris: Seminari I 20% Seminari II 20% Seminari III 20% Seminari IV 20% Seminari V 20%	30%	30%
Bloc avaluatiu 2	Treball dirigit. Mitjana del total dels lliuraments	10%	10%
Bloc avaluatiu 3	2 proves de coneixements (50% cadascuna)	60%	60%

**Totes les proves avaluatives es realitzen/entreguen el mateix dia de la prova de coneixements.*

Simulació clínica:

Les activitats de simulació son de caràcter obligatori el dia programat a la planificació, tant pels estudiants d'avaluació única com d'avaluació continua.

L'activitat pròpiament de simulació té caràcter formatiu i no avaluativa. No obstant, és important fer una preparació prèviament a l'assistència a aquesta. Cada període de simulació tindrà un activitat preparatòria que serà avaluativa i aquesta serà la nota final de la simulació . Aquells estudiants que no assisteixin a la simulació, tot i haver presentat l'activitat avaluativa prèvia i haver-la superat, obtindran un 0 de simulació.

La prova final de continguts inclourà preguntes dels punts treballats en tota l'activitat de simulació, entre d'altres.

PROVES AVALUATIVES PER L'AVALUACIÓ ÚNICA	
AVALUACIÓ CONTINUADA	AVALUACIÓ ÚNICA
Seminaris	<p>Opció 1. Presentació treball OR</p> <p>L'estudiant pot fer un document escrit que li serveixi de guia, però el/la professor/a avaluarà la presentació oral i la defensa del treball amb preguntes obertes.</p> <p>Opció 2. Desenvolupament d'un cas que integri els continguts dels seminaris.</p>
Treball dirigit	Mateix treball de l'avaluació continua però individual
Plenàries	Mateixa prova avaluativa que l'avaluació continua
Simulacions/habilitats	Igual que Formació continua

Els criteris de l'avaluació continua són

- Per poder obtenir la nota final de l'assignatura, els blocs de l'avaluació continua han d'estar tots aprovats (mínim de 5/10). L'estudiant que NO supera amb 5/10 un dels blocs de l'avaluació contínua, haurà de re-avaluar obligatòriament tot el bloc suspès però podrà seguir amb l'avaluació continuada.
- Les activitats d'avaluació amb NP sense causa extraordinària degudament justificada, s'avaluen amb la qualificació de 0 fent mitjana amb la resta de proves d'avaluació.
- L'assistència a totes les proves d'avaluació (tasques d'aula, seminaris, simulació, ABP i prova

- final) és obligatòria. Els treballs de seminari podran ser individuals i/o en equip, a criteri del/ de la professor/a. No s'admetrà l'entrega de tasques fora del termini establert ni entregues individuals (en cas de ser entregues d'equip). La presentació d'un justificant no eximeix aquesta condició, exceptuant aquells casos que es tracti d'una causa extraordinària*.
- La re-avaluació es podrà realitzar únicament quan l'estudiant s'hagi presentat a la prova d'avaluació de coneixements final de l'avaluació continuada en 1ª convocatòria, en cas contrari, serà un NP i NO tindrà dret a la re-avaluació
 - La nota màxima de la re-avaluació (de cada bloc que es re-avalua) és un 5 i serà la nota que farà mitjana. Es segueixen els mateixos criteris que en la 1ª convocatòria: per poder fer mitjana ponderada a l'assignatura, cal haver obtingut una nota mínima de 5/10 en tots els blocs de re-avaluació.
 - NO re-avaluar algun dels blocs suspesos suposarà un NO PRESENTAT (NP) de nota final de l'assignatura.
 - Un NO PRESENTAT (NP) en el 40% de la ponderació global de les activitats d'avaluació de l'assignatura comporta la qualificació de (NP), i caldrà tornar a matricular l'assignatura.

Avaluació única

L'avaluació única és el procediment d'avaluació alternatiu a l'avaluació continuada. Té lloc en un únic dia/acte avaluador i inclou el nombre suficient d'evidències per acreditar i garantir que l'estudiant ha assolit els resultats d'aprenentatge establerts a l'assignatura, assegurant l'autenticitat i originalitat de les activitats que realitza.

L'avaluació única es realitzarà a través de proves d'avaluació (prova de coneixements) i/o treballs de tots els continguts de l'assignatura. Aquesta avaluació es farà també seguint els criteris de l'avaluació continuada i els seus blocs avaluatius. És necessari superar cada un dels blocs amb una nota mínima de 5/10 per poder fer la mitjana ponderada i superar l'assignatura.

En cas que un estudiant manifesti que no pot complir els requisits de l'avaluació continuada, pot acollir-se a l'avaluació única. L'avaluació única es reconeix com un dret i, en exercir-lo, l'estudiant renuncia a l'avaluació continuada. Es recomana a l'estudiant que en cas de dubte de si acollir-se o no a l'avaluació única ho comenti amb el seu tutor/a del Pla d'Acció Tutorial (PAT).

Per acollir-se a l'avaluació única l'estudiant ho ha de sol·licitar per escrit a la secretaria d'estudiants (com a màxim 10 dies posteriors a l'inici docència de l'assignatura). Secretaria acadèmica informa al professorat dels estudiants que s'acullen a l'avaluació única, per tal els puguin contactar.

Hi ha algunes proves d'avaluació que els estudiants d'avaluació única hauran de fer dins del calendari d'avaluació continuada (p.e. habilitats clíniques i simulacions).

Idioma de la prova d'avaluació individual

La llengua vehicular de la universitat per a les proves d'avaluació és el català.

Informació important sobre la consideració de causes extraordinàries d'absències en proves avaluatives:

Sempre que estiguin certificades documentalment al/a la professor/a titular de l'assignatura, es consideraran causes extraordinàries les següents:

- L'ingrés hospitalari (de l'estudiant o d'un familiar de 1r grau de consanguinitat)
- Qualsevol emergència de Salut Pública que requereixi aïllament al domicili
- Visites mèdiques i/o ingrés a qualsevol servei d'urgències
- Proves mèdiques diagnòstiques
- La defunció d'un familiar fins al segon grau de consanguinitat
- La competició final en esportistes d'elit
- Les citacions judicials

Qualsevol de les proves avaluatives no realitzades, que tingui una de les causes extraordinàries documentada (seminaris, habilitats clíniques, ABP), es recuperarà el mateix dia de la prova avaluativa final.

Qualsevol falsificació d'un certificat o justificant comporta un suspès immediat a l'assignatura.

11. Referències generals de l'assignatura

- Alonso R. Atención de enfermería en nefrología y diálisis. Madrid: DAE Grupo Paradigma; 2013. (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5316>
- Aragonés R, De Rojas JP. Cuidados Intensivos: Atención Integral del Paciente Crítico. Madrid: Médica Panamericana; 2016 (ebook). <http://www.medicapanamericana.com.ezproxy-hsjd.greendata.es/visorebookv2/ebook/9788498359671>
- Fernández R. Manual de urgencias cardiovasculares para enfermería. 3a ed. Jaén: Formación Alcalá; 2016.
- Enfermería médico-quirúrgica (5 volúmenes). Madrid: Paradigma; 2015 (ebook) Substituido por las cinco referencias siguientes:
- De la Fuente M. [coord.]. Enfermería médico-quirúrgica I. Madrid: DAE Grupo Paradigma;

2015. (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5285>
- De la Fuente M. [coord.]. Enfermería médico-quirúrgica II. Madrid: DAE Grupo Paradigma; 2015 (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5287>
 - De la Fuente M. [coord.]. Enfermería médico-quirúrgica III. Madrid: DAE Grupo Paradigma; 2015 (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5320>
 - De la Fuente M. [coord.]. Enfermería médico-quirúrgica IV. Madrid: DAE Grupo Paradigma; 2017 (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5348>
 - De la Fuente M. [coord.]. Enfermería médico-quirúrgica V. Madrid: DAE Grupo Paradigma; 2017 (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5349>
 - Fuentes C. [et al.] [coord.]. Manual de enfermería intensiva. Girona: Documenta Universitaria; 2012.
 - González MA. [dir.]. Actuación de enfermería en urgencias y emergencias. Madrid: Escuela de Ciencias de la Salud de la Organización Colegial de Enfermería: Arán: Fundación Salud y Sociedad; 2010.
 - Hernández A. [dir.]. Situaciones clínicas en anestesia y cuidados críticos. Madrid: Médica Panamericana; 2013 (ebook) <http://www.medicapanamericana.com.ezproxy-hsjd.greendata.es/visorebookv2/ebook/9788498356878>
 - Isla Pera P. Enfermería clínica avanzada. Barcelona: Elsevier; 2014.
 - Martín-Romo J. [coord.]. Reanimación cardiopulmonar y soporte vital avanzado. Málaga: ICB, S.L. (Interconsulting Bureau S.L.); 2015.
 - Morales-Gil IM i Garcia JM. Cuidados intensivos pediátricos. Madrid: Médica Panamericana; 2010 (ebook). <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=992>
 - Morillo J i Fernández D. Enfermería clínica I: cuidados generales y especialidades médico-quirúrgicas. Barcelona: Elsevier; 2016.
 - Morillo J i Fernández D. Enfermería clínica II: cuidados críticos y especialidades médico-quirúrgicas. Barcelona: Elsevier; 2016.
 - NANDA Diagnósticos enfermeros: definiciones y clasificación 2007- 2008. Madrid: Elsevier; 2012-2014.
 -
 - NANDA International. Diagnósticos enfermeros: definiciones y clasificación 2018-2020. 11a ed. Madrid: Elsevier; 2019.
 - Nicolás JM, Ruiz J, Jiménez X i Net À. Enfermo crítico y emergencias. Barcelona: Elsevier; 2011.
 - Niño-Martín V. Cuidados enfermeros al paciente crónico I. Madrid: DAE Grupo Paradigma; 2011 (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=968>
 - Niño-Martín V. Cuidados enfermeros al paciente crónico II. Madrid: DAE Grupo Paradigma; 2011 (ebook) <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=971>
 - Perry A. i Potter P. Guía Mosby de habilidades y procedimientos en enfermería. 9ª ed. Madrid: Elsevier; 2018.
 - Rincón Sánchez SR, García Flores M. Manual de Enfermería quirúrgica. México: McGraw-Hill-International; 2012.
 - Rovira E. Atención de enfermería en urgencias vitales. Madrid: Paradigma; 2017 (ebook).

<https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5351>

- Sánchez Manzanera R. Atención especializada de enfermería al paciente ingresado en cuidados intensivos. Jaén: Formación Alcalá; 2016.
- Soto F. [coord]. Manual de ventilación mecánica para enfermería. Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana; 2017 (también está en ebook).
<http://www.medicapanamericana.com.ezproxy-hsjd.greendata.es/VisorEbookV2/Ebook/9788498351521>
- Woodruff DW. Enfermería del paciente en estado crítico. Barcelona: Wolters Kluwer; 2016.
- Hagler D. [et al.]. Guía práctica de enfermería médico-quirúrgica: evaluación y abordaje de problemas clínicos. 10a ed. Barcelona: Elsevier; 2018.
- Morillo J i Fernández D. Enfermería clínica I: cuidados generales y especialidades médico-quirúrgicas. Barcelona: Elsevier; 2016.
- Morillo J i Fernández D. Enfermería clínica II: cuidados críticos y especialidades médico-quirúrgicas. Barcelona: Elsevier; 2016.
- Rios JJ. i Valle M. [dir.]. Manual CTO de Enfermería. 8a ed. Madrid: CTO Editorial; 2018. 13V. Smith S., Duell DJ., Martin CB., Aebersoid ML i González L. Habilidades para enfermería clínica. 9a ed. Madrid: Pearson; 2018.

La resta de fonts d'informació es comentarà a classe. Cada professor recomanarà la bibliografia específica del seu temari